

EUSKAL GAIAK

Utziko ote diogu euskerari iltzen?

"Nork daki Jaungoikoa erutuero ba'da ta barkatuko ba'digu: eta bere aserla baretu ta galduko ez ba'gera?"
(Jonasen igeria III, 9.)

Zoritzafez ez dago azaldu bearik, argi daskuskulako, euskera atzeraka dijioala (eta esan dezagun garbi, gure ama-elia dalako, ta geure abendaren ikuntza daako maite degun bafia lozoan gauden guztioek esnatu gaitezen) atzera dijioala eta eriotzako bidean.

Zoritzafez baita ere euskeraren atzerakundia ez da orainoa, gizaldi askotak onutzeko baizik. Milaka urteetako onantz guzti edo geyago, gure eliak beti atzeraz egiten du, eta ordua da, euskotar eta euskudun genyen abertzaleak izanik, geure elemaitegari eta eriotzako bidetik kentu berpizkunde bidean ipintzeko.

Len ere ihoiz esan det eta gure eliak gauza bat bakar-bakafik eskatzen diju, eta ua egin ezik ilko zaigu beste gauza guztialik gora bera. Gauza baker au auxe da: bera erabilteza. Izkuntza b: gauza bat bakar-bakafagaitik ilten da, itz-egiten ez dalako.

Danok dakigun gauza da ele asko bizi izan dirala (euskerak bat) idatzia, bafia, bafia ez da izan elebizirik itz-egin ez danik.

Batzuek uste dute ihoiz bafio geyago euskeraz idasten da, eta orain aberztuen urne danak ere euskel-izenak dituztela ta, lenengoz Jaunartzea, ta ezkontzako, ta ildako oroen txarrelak ere euskeraz egiten ditugula ta, etxe befiak egiten ditugunian, (aundiak usakoak ba'dira batez ere) ate gafean izena euskeraz ipintzen diogu ta, Euskaltzaindia ere bai degula ta, orain seguru degula euskerak II lehianian pensatu ere ez.

Aberztuale batzuk bafio geyagok begiak zabal-zabalik begiratu didate zer esaten ote detan uleru ezinik. ¿Euskerak il egingo zaigula? ¿Zer esaten ari ze-a?

Ez bai dakte abek euskerak gauza biza, eta biza da aldetik ilteko afrikako dagoanik.

Beste batzuek befiriz izparigietan egunero euskel-oriñ (en ikusten ez za gauza) ikusitik, euskerak ihoiz bafio bi-zaigo dagoala uste dute.

Danok dakigun gauza dan aien esatera noa, Poesia ta Literatura aundi ta opsesuenean jabe ziran elia il dirala.

Ara, gaur bertan mundu guztiko eleiza katolikoean abestu-otoitz egiten da latifex amar urteuden multitzan eta nanka batxiler ikasten dabiltsan guztia ederkia esan eta idazten dituzte Marco Tulio Ciceron eta idazti aukeratuak, buruz dakiniditze "De senectute" ko zefenda osoak eta beste latifiak asko. Gafiera munduan diran libururik egokienak eta jakintsunenak latifex idatzita daude. Gauza asko bear bezela jakitiko gaur bertan latifexa jo bear izaten da. Bafia esan befiak eta dagó oye danak eta geyago gora-bera latifex asaldia ildako eta dala eta gaur ere illa dagoala?

Gure euskerari ere berdin-berdin gertatuko zayo Literatura gora-bera, egunero eta asteoroko izparigietan gora-bera, liburuak eta olerkiak eun bider getitzen ba'ditu ere, etiak euskerak izketan erabilten er badu, gure etiak euskerak erbiltezei uzten badio, euskerak ilko zaigu erremedio gabe. Aitubetar Seber jaunak esan duan beza, eta baten biditzasuna, bera era bilten dan zabaltsasun eta sakontasunaz bakar-bakafik neurtzen da ta.

Ezin gentzayoko euskerari iltzen utzi, aberztaleak baldi, bagera beintzat, gure guraso zafal laga zigutenean ondasunak aundieta delako, ta bere odola gure guraso zafen madarrakizoa batera, geure gafiera ta gure umien gafiera erori ez dedin.

Beste gauza bat oraindiok. Euskerak fitzen bazaigu ez zaigu berpiztuko geyago, ezin izan lekeian gauza dalako bain il ezkerro ele edo izkera bat berpiztutza.

Denborra gutxiren baruan berandu izango litzake" esan du "Kepa" "Euzkerea" argitaldutako bere lanean.

Irianda'k, bere eliari alde batera utzi ta politika bidian egin ditu bere auren rapen guztia, eta gaur azkatasuna frintxi bear duan egunetan bere elia, bere abendaren gogoa, il-oyan etzanaz zefaldo dago, aberzale alderdieta kon-suzendari ta agintariak egina alaun dialek egin aien, zirkifik eragin ezinda.

"Irular" euskelitzale aunda Irianda'k ibili da eta berak ikusaren gafiera esan du aien elia egin duala, ta gu-riak ere laster egingo duala, aien bi-

Kiskiyakin

detik, orain arte bezela baldin ba'gabiltza.

Nik abertzale bat, itzaldi aberkoit batean auxi entzun nion: Tcheko era ziaro galdua zala Tchekoslovakia'n. Amama zar batzuek zezeak seaska-abesti batzuek eta iru agure zar bafafik zirala izkera au latere osoan zekitenak, bafia azkatasuna bide dalarik ortik zabaldu da urte gutxirean baruan, eta Tchekoslovakia lateri osoren jabe egin dala txeko izkera.

Nik bai det Pragueko "L'Europe Central" aldzikingia eta ark ez du era ofetara esaten beintzat.

Atubetar Seber jaunak, len aitatu-tako "La vida de euskera" lanean dio, bein ildako izkera bat piztutza il da luraren gafetik eskutatutako abere mueta bat atzera sortzea bezin eginez dala. Bein ildako elerik ihoiz ez dala piztu.

Bafia Jaungoikuri eskefak, gure elia gaxorik eta il-zorian dagoan aren, oraingok bizarrik dago, oraingok ez da, il-oraindik efemedia dauka bere ga-koak, oraingok gehi nai ba'degu sendatu, ta gogortu zaosunatu zutinduta ikusiko degu. Euskerak gure geure aberitasunaren ezaugafirik berezieta, euskerak degu aberitasunarentzat azkatasun eguzkia bera bafio bearagoa.

Ez ote zaigu ba gure artean sortuko Jaungoikua gaitik eta Aberfla gaitik, gure etiari, danok entzungo degun oyu gogor garatz au egingo duanik: "¡Euskaldunok jo dezagun euskerak bidetik bestea galduak gera ta!"

ARITOKIETA

Euzkadi'tik.

(1) Luis de Jauregi EL DIA, 14 de Enero 1934.

Tatxin... tatxin

Atoz funtzian jetxi ziran estazioiak empanzanta berira amar gizon eta "txapell" bat.

Asi ziran tatxin... tatxin... tatxin... —Zu Koxme: "Nungo Komedian-dak dira oyek?

Taju txafeakoak dirudizy'e komedianta onak izateko.

Befiz ere tatxin... tatxin... tatxin... Eñzule batzuek: "Jesidroles!", ez jota-zeke; josteko emendik! zapata zar! txaketa aundi!

—Tatxin... tatxin... tatxin... Blaidu zituzten ebroz arantza eta an ere asi ziran tatxin... tatxin... tatxin....

Brokak tximini garbitzala irten za-leyora eta geldetu zulan:

—Zer girtzaten da emen orenbes-te zarata?

Eta Koxmek erantzun zion:

Emen agertu dira kalerik kale, inguratuko dituzte naikua eskele; nere antzeko amar tronpeia jozale, zortzi barkileko ta bi piper saltzale.

Ixilik egiteko aginduta díra, befiriz lengo bidetan jum beario díra, oye bafio oblik etofiko díra, oye irabazik akabatu díra.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

arazoi xeberik praniko Baditutze bañak sakelak tisik aterta dituzte,

Ez díra etorriko befi, txapelan ordez du burian orbea; miringa luze eta u zkan sabelia, giri komediantak deteia.

Oraindik ez da izan besta ofenbeste,

gaukoan ere ori ez genduan uste;

</